

Guia docent

Identificació de l'assignatura

Assignatura / Grup	20275 - Història de la Fotografia / 1
Titulació	Grau d'Història de l'Art (Pla 2014) - Quart curs
Crèdits	6
Període d'impartició	Primer semestre
Idioma d'impartició	Castellà

Professors

Professor/a	Horari d'atenció als alumnes					
	Hora d'inici	Hora de fi	Dia	Data d'inici	Data de fi	Despatx / Edifici
María José Mulet Gutiérrez <i>Responsable</i> mj.mulet@uib.es	15:00	16:00	Dimecres	19/02/2020	09/09/2020	Hay que concertar cita previa por email o en aula con la profesor/a para hacer la tutoría
	11:00	12:00	Dimarts	09/09/2019	16/02/2020	AB11. Cal cita prèvia per email
María Sebastián Sebastián m.sebastian@uib.eu	09:30	10:30	Dijous	17/02/2020	30/06/2020	AB11. Cal cita prèvia per email

Contextualització

L'assignatura s'inclou en el mòdul 1 (M1) "Coneixements de la Història de l'Art universal", matèria "Història del cinema i altres mitjans audiovisuals" del pla d'estudis del Grau en Història de l'Art. És una assignatura obligatòria de 4art curs, 1er semestre. Manté relació amb les assignatures "Història del cinema" (obligatòria) i "Art i noves tecnologies" (optativa). També té afinitats amb Art del segle XIX, Art del segle XX i Art des de 1945.

L'assignatura dota de competències per al coneixement del desenvolupament històric de la fotografia des de la perspectiva de l'historiador de l'art, des de la seva aparició fins inicis s.XXI, amb incidència especial en les connexions amb altres arts plàstiques, tot atenent a l'evolució dels diferents processos tècnics com a fil conductor. Fomenta habilitats de lectura crítica reflexiva de les imatges i control bibliogràfic.

Per motius laborals i altres prèviament justificats que demostrin impediment d'assistir a les classes ni fer les pràctiques presencials, l'alumne pot escollir l'itinerari de feina tipus B.

Requisits

Guia docent

Competències

Específiques

- * CE1-Competències fonamentals (coneixement disciplinari). Consciència crítica de les coordenades espai i temps (diacronia i sincronia) i dels límits i les interrelacions geogràfiques i culturals de la història de l'art
- * CE2- Competències fonamentals (coneixement disciplinari). Visió diacrònica general de la història de l'art universal
- * CE6- Competències fonamentals (coneixement disciplinari). Coneixement sistemàtic i integrat del fet artístic: diferents llenguatges (arquitectura i urbanisme, escultura, pintura, fotografia, cinema, música, arts decoratives i sumptuàries), procediments i tècniques de la producció artística al llarg de la història. Teoria i pensament estètic

Genèriques

- * CB2- Saber aplicar els coneixements d'història de l'art a la feina o vocació d'una manera professional i tenir les competències que se solen demostrar per mitjà de l'elaboració i la defensa d'arguments, i la resolució de problemes dins de l'àrea d'estudi
- * CB3- Tenir la capacitat de reunir i interpretar dades rellevants de l'àrea d'estudi, per emetre judicis que incloguin una reflexió sobre temes destacats d'indole social, científica o ètica
- * CB4- Poder transmetre informació, idees, problemes i solucions a un públic tant especialitzat com no especialitzat

Bàsiques

- * Podeu consultar les competències bàsiques que l'estudiant ha d'haver assolit en acabar el grau a l'adreça següent: http://estudis.uib.cat/ca/grau/comp_basiques/

Continguts

Continguts temàtics

1. Introducció a la matèria. Dinàmica de l'assignatura. Objectius i competències. De la imatge única a la reproductibilitat. Històries de la fotografia. Fonts, bibliografia i webgrafia.
2. Instruments pre-fotogràfics i màquines de dibuixar. Història i desenvolupament. Precedents òptics, químics i ideològics. La tradició pictòrica.
3. Els inicis de la fotografia. Procediments i protagonistes. La imatge única: les aportacions de Niépce i de Daguerre. El suport polític i científic. La imatge multiplicable: Bayard i Talbot. Altres autors: Hill, Adamson i Negre.
4. La difusió i internacionalització. El fotògraf al seu estudi. Nous procediments. El fotògraf professional i l'afecionat. Le Gray. Disderi i la carte-de-visite. Julia M. Cameron. Nadar.
5. La creació d'una nova indústria i el desenvolupament de gèneres. L'Exposició Universal de Londres. La Mission Heliographique. La fotografia estereoscòpica. La fotografia a l'Estat espanyol.
6. Els documentalismes del segle XIX. Documentalisme bèlic: Fenton i Studi Brady. Documentalisme geogràfic, etnogràfic i arqueològic. Frith i la indústria turística. Documentalisme social: Londres i Thomson. Documentalisme topogràfic: París i Marville.

Guia docent

7. El pictorialisme. L'ús de la fotografia per part dels pintors. Els fotògrafs i els models de tradició pictòrica.- Rejlander i Robinson.
8. Nous procediments. La placa seca. Kodak i els inicis de la fotografia de masses. La cronofotografia. Muybridge. Marey. Eakins. Londe.
9. El naturalisme fotogràfic o el pictorialisme naturalista. Emerson. Difusió internacional del pictorialisme. El fotògraf amateur i el nou discurs entorn de la fotografia. Stieglitz: la modernitat. Altres autors pictorialistes. El pictorialisme a l'Estat espanyol.
10. Altres documentalismes: social i topogràfic. Riis i Heine. Bellocq. Atget i París.
11. Les avantguardes i el període d'entreguerres. La fotografia com a objecte d'estudi històric, teorització i llenguatge plàstic autònom. Dalí. Benjamin. Freund. El foto-llibre i les revistes fotogràfiques. La publicitat. Futurisme i vorticisme. Surrealisme i Dada. Automatisme i fotomuntatge.
12. Documentalisme social i activitat laboral. Sander i Berlín. Farm Security Administration. Evans i Lange. Fotografia i ideologia. La Nova Objectivitat. Bauhaus i la fotografia.
13. El reportatge d'entreguerres. Fotoperiodisme i fotografia live. Fotografia i guerra. I i II Guerra Mundial. La Guerra Civil a Espanya.
14. Les agències fotogràfiques. Magnum. Cartier-Bresson. Bischof. La fotografia humanista. Smith. Doisneau. Boubat. La exposició Family of Man. L'altra American Way of Life. Klein. R. Frank. Arbus. Steinert i la Fotografia Subjectiva. Els grups a Europa i a Espanya.
16. Fotografia i Pop Art. Hiperrealisme i fotografia. Fotografia i accionisme. Art conceptual i fotografia.
17. L'actualitat de la fotografia. Witkin. Jeff Wall. Höfer. Gursky. Gènere i fotografia. Multiculturalisme i fotografia. L'actualitat a l'Estat espanyol.

Metodologia docent

Es combinaran les classes presencials en GG amb classes pràctiques GM en aula i tutoritzacions de seguiment en GP en despatx o aula. Hi ha 15h més a càrrec de la professora (sense repercusió en l'alumne) per a desenvolupar dos tallers pràctics: un sobre instruments pre-fotogràfics i altre de laboratori fotogràfic. Pot haver-hi alguna sortida de camp si l'oferta expositiva cultural del moment ho permet. Hi ha també una pràctica de comentaris d'imatges i un seguiment tutoritzat per a la seva preparació. Totes les pràctiques seran avaluatives. Hi ha una prova evaluativa escrita eliminatòria al llarg del semestre i una final durant el període d'avaluació complementària, que es podrà recuperar al període d'avaluació extraordinària.

Els alumnes d'itinerari B faran les pràctiques on line amb tutorització on line.

Volum de treball

L'assignatura s'ha d'estudiar i treballar regularment per al seu desenvolupament òptim. Les tipologies de les classes (teòriques i pràctiques) estan dissenyades per a fer el seguiment pautat per part de la professora i validar l'aprenentatge de l'estudiant.

Activitats de treball presencial (2,4 crèdits, 60 hores)

Guia docent

Modalitat	Nom	Tip. agr.	Descripció	Hores
Classes teòriques	Classes magistrals	Grup gran (G)	Explicació i desenvolupament dels blocs temàtics per part de la professora.	36
Classes pràctiques	Exposició oral i lliurament per escrit de la imatge estudiada	Grup mitjà 2 (X)	Anàlisi de la imatge: control bibliogràfic, estat de la qüestió, identificació, contextualització, reflexió argumentada. Exposició a classe de la imatge seleccionada. Lliurament del treball per escrit. Els alumnes d'itinerari B faran un treball individual i la tutorització serà on line.	2
Classes pràctiques	Comentari d'imatges i/o texts en aula	Grup mitjà (M)	Identificació i interpretació d'imatges i de texts. Els alumnes d'itinerari B les faran on line.	2
Classes pràctiques	Comentari d'imatges i/o texts on line mitjançant fòrum.	Grup gran (G)	Identificació i interpretació d'imatges i de texts mitjançant Fòrum	2
Classes pràctiques	El fotògraf a l'aula	Grup gran (G)	Conèixer de primera mà diferents tipus de fotògrafs actuals d'àmbit local, mitjançant conferències, exposicions i debat a l'aula.	3
Classes pràctiques	Taller amb especialistes	Grup gran (G)	Debat formatiu entorn de conceptes clau d'història de la fotografia i d'art actual, tot tractant temes com imatge i paisatge, art urbà i fotografia, etc. És una activitat compartida amb l'assignatura Art des de 1945.	3
Classes de laboratori	Taller 1: Instruments prefotogràfics i Taller 2: Laboratori fotogràfic	Grup mitjà 2 (X)	Taller 1 Aparells pre-fotogràfics i Taller 2 Laboratori fotogràfic. Coneixement bàsic i directe. Els alumnes d'itinerari B poden no assistir als tallers.	4
Tutories ECTS	Seguiment de la preparació del treball s'exposarà oralment i es redactarà i lliurarà per escrit entorn d'una imatge.	Grup mitjà (M)	Seguiment pautat i control de la preparació del treball entorn d'una imatge que s'exposarà, es redactarà i es lliurarà també per escrit. Principalment, es tractarà de garantir la pràctica del comentari, tot verificant la correcta ordenació dels continguts i l'ús de la bibliografia precisa. Són tutories d'assistència obligatòria en despatx o aula. Els alumnes d'itinerari B faran un treball individual i la tutorització serà on line.	4
Avaluació	Prova escrita 2	Grup gran (G)	Hi haurà una segona prova objectiva per avaluar els aprenentatges com a resultat de l'estudi autònom individual. Els alumnes d'itinerari B han de fer la prova escrita presencial.	2
Avaluació	Prova escrita 1	Grup gran (G)	Hi haurà una primera prova objectiva per avaluar els aprenentatges com a resultat de l'estudi autònom individual. Els alumnes d'itinerari B han de fer la prova escrita presencial.	2

A començament del semestre hi haurà a disposició dels estudiants el cronograma de l'assignatura a través de la plataforma UIBdigital. Aquest cronograma inclourà almenys les dates en què es faran les proves d'avaluació contínua i les dates de lliurament dels treballs. A més, el professor o la professora informará els estudiants si el pla de treball de l'assignatura es durà a terme a través del cronograma o per una altra via, inclosa la plataforma Aula digital.

Guia docent

Activitats de treball no presencial (3,6 crèdits, 90 hores)

Modalitat	Nom	Descripció	Hores
Estudi i treball autònom individual	Preparació del temari	Control bibliogràfic i estudi de la matèria.	60
Estudi i treball autònom individual	Preparació de les intervencions en pràctiques aula i on line	Lectura reflexiva i crítica de la bibliografia per a poder argumentar raonadament les qüestions que es plantejaran en aula i on line	5
Estudi i treball autònom individual o en grup	Preparació del treball per exposar i lliurar.	Lectura i interpretació de la bibliografia per a treballar el tema sobre una imatge. Serà exposat en aula i lliurat per escrit.	25

Riscs específics i mesures de protecció

Les activitats d'aprenentatge d'aquesta assignatura no comporten riscos específics per a la seguretat i salut dels alumnes i, per tant, no cal adoptar mesures de protecció especials.

Avaluació de l'aprenentatge dels estudiants

L'avaluació és la suma de les activitats pràctiques presencials (1 taller presencial o fòrum on line + 1 comentari en aula) i de les dues proves escrites objectives. Els estudiants demostraran amb cada una de les tasques els seus coneixements específics de l'assignatura.

Els alumnes acollits a l'itinerari B poden no assistir a les classes teòriques, però han d'intentar participar en les pràctiques. Si hi ha algun impediment (prèviament anunciat i justificat o acreditat), llavors hauran de fer els comentaris d'imatges o texts on line, les proves escrites i es preparen individualment un treball entorn d'una imatge específica, per enllestir aquesta activitat caldrà concertar tutories on line de manera regular.

Els alumnes acollits a l'itinerari B han de signar un document de compromís d'aprenentatge autònom tutoritzat la primera setmana de classes de l'assignatura.

Frau en elements d'avaluació

D'acord amb l'article 33 del Reglament acadèmic, "amb independència del procediment disciplinari que es pugui seguir contra l'estudiant infractor, la realització demostradorament fraudulenta d'alguns dels elements d'avaluació inclosos en guies docents de les assignatures comportarà, a criteri del professor, una menysvaloració en la seva qualificació que pot suposar la qualificació de «suspens 0» a l'avaluació anual de l'assignatura".

Guia docent

Exposició oral i lliurament per escrit de la imatge estudiada

Modalitat	Classes pràctiques
Tècnica	Carpeta d'aprenentatge (recuperable)
Descripció	Anàlisi de la imatge: control bibliogràfic, estat de la qüestió, identificació, contextualització, reflexió argumentada. Exposició a classe de la imatge seleccionada. Lliurament del treball per escrit. Els alumnes d'itinerari B faran un treball individual i la tutorització serà on line.
Criteris d'avaluació	Exposició coherent mitjançant control bibliogràfic i tutories individuals i grupals de la imatge triada. Es valorarà la qualitat de la recerca i l'exposició del tema.

Percentatge de la qualificació final: 20% per a l'itinerari A

Percentatge de la qualificació final: 15% per a l'itinerari B

Comentari d'imatges i/o texts en aula

Modalitat	Classes pràctiques
Tècnica	Tècniques d'observació (no recuperable)
Descripció	Identificació i interpretació d'imatges i de texts. Els alumnes d'itinerari B les faran on line.
Criteris d'avaluació	Es valorarà la participació en aula i on line, la capacitat d'observació i interpretació de les obres i els texts, la capacitat d'argumentació i l'expressió verbal o escrita basada en llenguatge tècnic.

Percentatge de la qualificació final: 5% per a l'itinerari A

Percentatge de la qualificació final: 0% per a l'itinerari B

Comentari d'imatges i/o texts on line mitjançant fòrum.

Modalitat	Classes pràctiques
Tècnica	Carpeta d'aprenentatge (recuperable)
Descripció	Identificació i interpretació d'imatges i de texts mitjançant Fòrum
Criteris d'avaluació	Es valorarà la participació on line i l'aportació de bibliografia complementària.

Percentatge de la qualificació final: 5% per a l'itinerari A

Percentatge de la qualificació final: 10% per a l'itinerari B

El fotògraf a l'aula

Modalitat	Classes pràctiques
Tècnica	Informes o memòries de pràctiques (no recuperable)
Descripció	Conèixer de primera mà diferents tipus de fotògrafs actuals d'àmbit local, mitjançant conferències, exposicions i debat a l'aula.
Criteris d'avaluació	Conèixer de primera mà diferents tipus de fotògrafs actuals d'àmbit local, mitjançant conferències, exposicions i debat a l'aula. Es valorarà l'assistència a l'aula, el debat i la reflexió sobre el tema mitjançant el lliurament d'un text.

Percentatge de la qualificació final: 5% per a l'itinerari A

Percentatge de la qualificació final: 0% per a l'itinerari B

Guia docent

Taller amb especialistes

Modalitat	Classes pràctiques
Tècnica	Informes o memòries de pràctiques (no recuperable)
Descripció	Debat formatiu entorn de conceptes clau d'història de la fotografia i d'art actual, tot tractant temes com imatge i paisatge, art urbà i fotografia, etc. És una activitat compartida amb l'assignatura Art des de 1945.
Criteris d'avaluació	Debat formatiu entorn de conceptes clau d'història de la fotografia i d'art actual, tot tractant temes com imatge i paisatge, art urbà i fotografia, etc. És una activitat compartida amb l'assignatura Art des de 1945. Es valorarà l'assistència a l'aula, el debat i la reflexió sobre el tema mitjançant el lliurament d'un text.

Percentatge de la qualificació final: 5% per a l'itinerari A

Percentatge de la qualificació final: 0% per a l'itinerari B

Taller 1: Instruments prefotogràfics i Taller 2: Laboratori fotogràfic

Modalitat	Classes de laboratori
Tècnica	Informes o memòries de pràctiques (no recuperable)
Descripció	Taller 1 Aparells pre-fotogràfics i Taller 2 Laboratori fotogràfic. Coneixement bàsic i directe. Els alumnes d'itinerari B poden no assistir als tallers.
Criteris d'avaluació	Es valorarà la participació directa en els tallers

Percentatge de la qualificació final: 5% per a l'itinerari A

Percentatge de la qualificació final: 0% per a l'itinerari B

Seguiment de la preparació del treball s'exposarà oralment i es redactarà i lliurarà per escrit entorn d'una imatge.

Modalitat	Tutories ECTS
Tècnica	Carpeta d'aprenentatge (no recuperable)
Descripció	Seguiment pautat i control de la preparació del treball entorn d'una imatge que s'exposarà, es redactarà i es lliurarà també per escrit. Principalment, es tractarà de garantir la pràctica del comentari, tot verificant la correcta ordenació dels continguts i l'ús de la bibliografia precisa. Són tutories d'assistència obligatòria en despatx o aula. Els alumnes d'itinerari B faran un treball individual i la tutorització serà on line.
Criteris d'avaluació	Es valorarà la preparació prèvia per assistir a la tutoria ECTS: el control bibliogràfic, la problemàtica que pot sorgir, l'habilitat per a resoldre els problemes i el temps de dedicació.

L'activitat consisteix en el seguiment tutoritzat de la preparació de la pràctica expositiva.

Percentatge de la qualificació final: 5% per a l'itinerari A

Percentatge de la qualificació final: 15% per a l'itinerari B

Prova escrita 2

Modalitat	Avaluació
Tècnica	Proves de resposta llarga, de desenvolupament (recuperable)
Descripció	Hi haurà una segona prova objectiva per avaluar els aprenentatges com a resultat de l'estudi autònom individual. Els alumnes d'itinerari B han de fer la prova escrita presencial.
Criteris d'avaluació	Es valorarà el desenvolupament individual raonat, reflexiu i crític dels temes, el control bibliogràfic i vocabulari, l'habilitat per expressar-se per escrit, els coneixements, la capacitat d'identificació, ubicació cronològica i argumentació davant la imatge.

Guia docent

Prova escrita al final de l'assignatura.

Percentatge de la qualificació final: 25% per a l'itinerari A

Percentatge de la qualificació final: 30% per a l'itinerari B

Prova escrita 1

Modalitat	Avaluació
Tècnica	Proves de resposta llarga, de desenvolupament (recuperable)
Descripció	Hi haurà una primera prova objectiva per avaluar els aprenentatges com a resultat de l'estudi autònom individual. Els alumnes d'itinerari B han de fer la prova escrita presencial.
Criteris d'avaluació	Es valorarà el desenvolupament individual raonat, reflexiu i crític dels temes, el control bibliogràfic i vocabulari, l'habilitat per expressar-se per escrit, els coneixements, la capacitat d'identificació, ubicació cronològica i argumentació davant la imatge.

Prova escrita al llarg de l'assignatura.

Percentatge de la qualificació final: 25% per a l'itinerari A

Percentatge de la qualificació final: 30% per a l'itinerari B

Recursos, bibliografia i documentació complementària

A l'aula virtual es pot lliurar més bibliografia especialitzada. S'obriran espais per desenvolupar fòrums, notícies d'actualitat, etc. També s'informarà de les dates i lloc dels tallers.

Bibliografia bàsica

FONTCUBERTA, Joan, Fotografia, conceptos y procedimientos. Una propuesta metodológica, Editorial Gustavo Gili, Barcelona, 1990.

FRIZOT, Michel (director), Nouvelle Histoire de la Photographie, Bordas, Paris, 2001 (1994). [Hi ha ebook]

GUNTHER, André, El arte de la fotografía: de los orígenes a la actualidad, Lunwerg, Barcelona, 2009.

KURTZ, Gerardo F.; FONTCUBERTA, Joan; ORTEGA, Isabel; SÁNCHEZ VIGIL, Juan Miguel, La fotografía en España. De los orígenes al siglo XXI, Summa Artis, XLVII, Editorial Espasa-Calpe, Madrid, 2001.

LEMAGNY, Jean-Claude; ROUILLE, André (dir.), Historia de la fotografía, Ediciones Martínez Roca, Barcelona, 1989 (1986).

NEWHALL, Beaumont, Historia de la fotografía. Desde sus orígenes hasta nuestros días, Editorial Gustavo Gili, Barcelona, 2002 (1983).

ROSENBLUM, Naomi, A World History of Photography, Abbeville Press Publishers, Nueva York, 1984.

SOUGEZ, Marie-Loup (Coord.), Historia general de la fotografía, Madrid, Cátedra, 2006.

WEAVER, Mike (ed.), The Art of Photography 1839-1989, Museum of Fine Arts, Houston/Australian National Gallery, Canberra/Royal Academy of Arts, London, Houston-Camberra- London, 1989.

Bibliografia complementària

Guia docent

- ALBERICH, Jordi, *Fotografia i Fi de segle. Art, discurs i fotografia en el trànsit de la postmodernitat*, Di7 Edició, Binissalem (Illes Balears), 1999.
- BARTHES, Roland, *La cámara lúcida: nota sobre la fotografía*, Editorial Gustavo Gili, Barcelona, 1982 (1980).
- BENJAMIN, Walter, *Pequeña historia de la fotografía*, en *Discursos interrumpidos I*, Taurus Ediciones, Madrid, 1973 (1935), p. 61-83.
- BENJAMIN, Walter, *L'obra d'art a l'època de la reproductibilitat tècnica*, Edicions 62, Barcelona, 1983 (1935).
- BORDIEU, Pierre (comp.), *La fotografía un arte intermedio*, Nueva imagen, México, 1989.
- CARTIER-BRESSON, Anne, *Le vocabulaire technique de la photographie*, Paris, Marval, 2008.
- FONTCUBERTA, Joan, *Estética fotográfica, selección de textos*, Editorial Blume, Barcelona, 1984.
- FONTCUBERTA, Joan, *Historias de la fotografía española. Escritos 1997-2004*, Barcelona, Gustavo Gili, 2008.
- FONTCUBERTA, Joan (Ed.), *Soñarán los androides con cámaras fotográficas*, Madrid, Ministerio de Cultura, 2008.
- FONTCUBERTA, Joan, *La furia de las imágenes. Notas sobre la postfotografía*, Barcelona, Galaxia Gutenberg, 2016.
- FREUND, Gisèle, *La fotografía como documento social*, Editorial Gustavo Gili, Barcelona, 1976.
- FRIZOT, Miche, *Histoire de voir*, Centre Nationale de la Photographie, Paris, 1989.
- GALASSI, Peter, *Before Photography. Painting and the Invention of Photography*, The Museum of Modern Art, New York, 1981.
- GERNSHEIM, Helmut, *Storia della fotografia. Le origini*, Electa Editrice, Milano, 1981.
- GIL CALVO, Enrique, *Medias miradas. Un análisis cultural de la imagen femenina*, Anagrama, Barcelona, 2000.
- GILI, M. ; PERACAULA, L. (coord.), *Les dones fotògrafes a la República de Weimar. 1919-1933*, Fundació "la Caixa", Barcelona, 1995.
- GUASCH, Anna Maria, *El arte último del siglo XX. Del posminimalismo a lo multicultural*, Alianza Editorial, Madrid, 2000.
- KRAUSS, Rosalind, *El inconsciente óptico*, Editorial Tecnos, Madrid, 1997.
- PICAZO, Glòria; RIBALTA, Jorge, *Indiferència i singularitat. La fotografia en el pensament artístic contemporani*, Barcelona, Museu d'Art Contemporani de Barcelona, 1997.
- RIEGO, Bernardo, *La introducción de la fotografía en España. Un reto científico y cultural*, CCG ediciones, Centre de Recerca i Difusió de la Imagen, Ajuntament de Girona, Girona, 2000.
- ROSENBLUM, Naomi, *A History of Women Photographers*, Abbeville Press, Paris/ London, 1994.
- ROUILLE, André, *L'Empire de la photographie: Photographie et pouvoir bourgeois (1839-1870)*, Le Sycomore, Paris, 1982
- ROUILLE, André, *La photographie en France. Textes et converses: une anthologie 1816-1871*, Macula, Paris, 1989.
- SÁNCHEZ VIGIL, Juan Miguel, *La fotografía en España. Otra vuelta de tuerca*, Trea, Gijón, 2013.
- SCHARF, Aaron, *Arte y fotografía*, Alianza Editorial, Madrid, 1994 (1969).
- SEGUI, Miguel, MULET, M.J., OLIVER, Joan Carles, *Foto observada*, Palma UIB, 2008.
- SONTAG, Susan, *Sobre la fotografía*, Edhasa, Barcelona, 1981.
- STANGE, Maren, *Symbol of Ideal Life. Social Documentary Photography in America 1890-1950*, Cambridge University Press, Cambridge, 1989.
- STELZER, Otto, *Arte y Fotografía. Contactos, influencias y efectos*, Editorial Gustavo Gili, Barcelona, 1981 (1978).
- WEAVER, Mike (ed.), *British Photography in the Nineteenth Century. The Fine Art Tradition*, Cambridge University Press, Cambridge-New York, 1989.

Altres recursos

Guia docent

S'informarà dels recursos online a través de la plataforma de l'aula digital o virtual i en les sessions de pràctiques.

